א]בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע ב] לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא [1]או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב ג] וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף ד] קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (א) א][א]על האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין ה] שהביאה על לא הודע מביאה על הודע ו] אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה ז] מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב ח] חטאת העוף הבאה על ט] הספק אם משנמלקה נודע י] שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה יא] מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודע שילדה יב] אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה:

מתני' יג] [ב]המפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו יד] והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה טו] [ג]לקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים טז] ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו יז] [ד]אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה:

גמ' מאי מעילתו דקתני רישא והשני למעילתו אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי איל[ה] מייתי ליה והכתיב [2]ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא (ב) מעילתו מאי דאיתהני מהקדש יח] וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו

סיפא

נשיא עשוי להשתנות. דאי עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מצות מצות ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא וצבור דבכולהו כתיב מצות [ג]וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי לילפו מהדדי: **לאו על הדין חטא קאתי.** כלומר לא על הדין לחודיה קאתי: [ד]**אם משנמלקה נודע לה.** שלא ילדה: **שאינה משתמרת.** כיון דעל הספק באה ולא לאכילה הוה קיימא לא שמרוה יפה ונפסלה בהסח הדעת יט] שמא נטמאה: **אי מעיקרא.** קודם מליקה חיה הוות ובעלי חיין אינן מקבלין טומאה: **ובדין הוא דמותרת בהנאה.** דחולין גמורין היא ומשום חולין בעזרה נמי ליכא למימר דלא אסרה תורה כ] אלא שחיטה אבל מליקה לא אבל רבנן גזרו לאסור בהנאה שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף ספק: **וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן.** בפרק דם שחיטה (לעיל כב:) האשה שהביאה כו' ועלה קאי רב ואמר אם משנמלקה נודע לה כן שילדה ודאי מזה ומוצה כמשפט חטאת העוף כדכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה וגו'. הזאה שאוחז בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתז. מיצוי שמקריב ומקיף בית מליקתו לקיר המזבח וסוחט: **אסורה באכילה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת: ואסורה** כא] **בהנאה.** כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה שמא חולין היא ונבלה היא ובהנאה נמי אסורה דשמא קדש היא וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת שהרי לכלבים לא יאכילנו: **שעל הספק כו'.** הילכך כמי שלא נודע דמי: **מתני' שתי סלעים.** זהו דין אשם דכתיב [ה]בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם: **והשני ירעה.** לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם: **לקח בהן שני אילים לחולין.** לאכילה ומעל במעות ויצאו לחולין ויש עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן וחומש של אשם ראשון ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות כב] [ו]אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים ואחד מהן עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשם מעילות והשני היפה עשרה זוז יקרב למעילתו מפרש בגמ' יקרב בשביל אשם ראשון והרי נפטר מקרן וחומש. והשתא קרי למעילתו גזילו כג]: **אחד לאשם ואחד לחולין.** כד] מעל בסלע אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב כה] לשמו הראשון שהרי לשמו נלקח וממעות שהופרשו לו: **והשני.** שהוא חולין יקרב למעילתו לאשם מעילתו. והשתא קרי לאיל האשם של אשם מעילות מעילתו: **ויביא עמה סלע וחומשה.** קרן שמעל בו ויפלו לנדבה שהרי ממותר אשם הראשון בא: **יביא סלע וחומשו.** מביתו שמה שזיבח אשם בשתי סלעים שבח הקדש הוא: **גמ' אילימא איל אשם.** של אשם מעילות: **למימרא דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה.** אם הביא אשם שהוא שוה (ג) על ב' סלעים כדי חומש הקרן נפטר מן החומש והכתיב כו': **ועוד מדקתני סיפא.** היכא דמעל בסלע והשני יקרב למעילתו דע"כ האי למעילתו איל לאשם מעילות הוא דהא קתני ויביא עמה סלע וחומש לקרן וחומש: **אלמא חומש בהדי קרן מייתי ליה.** והאי דהדר ומקשי ממתני' (ד) דלא תימא קרא איסתעי בדנהנה מקדשי בדק הבית או מהקדש עולה הילכך כו] חומשו כי מייתי ליה בהדי איל אשם לא נפיק דחומש כי קרן בעי מהוי אבל האי דקרן גופיה אשם הוה כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי כז]. תא שמע מסיפא: **אלא מאי** כח] **למעילה דרישא גזילו.** הוא האשם הראשון דאיתהני האי מהקדש דידיה בשתי סלעים שהפרישו כט] לשמו וילקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה לאיל מעילות והוא לאשמו דקתני במתני' והיפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש כלומר יקריבנו לאשמו הראשון ויהיו תשלומין לקרן וחומש שמעל בהן והיינו ל] [ז]לאשמו דקתני מתני': **אימא סיפא כו'.** על כרחיך לאשמו דסיפא הוא אשם ראשון שהרי איל זה לשמו נלקח ולמעילתו הוא אשם מעילות ולא לתשלומי הקרן דהא קתני יביא סלע וחומשו לתשלומי קרן וחומש (ה): **רישא קרי גזילו למעילתו**

רבינו גרשום

ידיעה גבי נשיא ולגמרו יחיד וצבור מנשיא יחיד מנשיא לא אתי: דאיכא למיפרך מה לנשיא. אמאי איצטריך למכתב ביה ידיעה הואיל ויש בו קולא שאינו בשמיעת הקול שהמלך לא דן ולא מעיד ולא מעידין לו תאמר ביחיד שישנו בשמיעת הקול להכי לא מצי יליף מנשיא ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה דיחיד וציבור נמי לא מצי ילפי מנשיא משום דאית ביה קולא בנשיא שכן יש בקרבנו נקבה בע"ז דסמיך ליה ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וי"ו מוסיף על ענין ראשון אנשיא אבל בצבור לית בהן הא קולא הילכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב להו ידיעה. נכתוב גבי צבור ידיעה ולא ביחיד ונשיא ונגמרו מיניה: איכא למיפרך מה לצבור. אמאי כתב בהו ידיעה הואיל ואית בהו קולא כל כך דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. היינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו ידיעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' ידיעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא ומחדא ידיעה לא אתו כדאמרן אלא תיתי חדא ידיעה מתרתין מה לנשיא וצבור שכן יש בהן קולא שאינו בשמיעת הקול דנפש כי תחטא ושמעה קול אלה למעוטי צבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד: תאמר ביחיד כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מינייהו ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה לחוד מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבנן נקבה כדאמר תאמר בצבור. הילכך לא מצי צבור יליף מינייהו ואיצטריך ליה ידיעה לחוד: לא נכתוב ידיעה גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור דמאי פרכת. והכא ליכא למימר מה ליחיד וצבור [א]דלית בהו קולא דשוו תרוויהון אהדדי אלא מאי פרכת פרכא כל דהו כדאמרינן בפ' כל הבשר אלא אמר ר"ל חדא מחדא קולא וחומרא פרכינן כל דהו לא פרכינן חדא מתרתי פרכינן אפילו כל דהו והכא נמי מאי פרכת כל דהו אי אמרת דמשום הכי לא מצי יליף מנייהו ואצטריך ליה ידיעה לחודיה דנשיא אינו בשמיעת הקול ואית ליה האי קולא: צבור יוכיח. דאית ליה נמי האי קולא דאינו בשמיעת הקול ולילף מצבור ואי פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור משום דקיל מנייהו דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה ולמה ליה דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה כו': [ב]תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להדחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטריך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מייתר: אלא אמר אביי מהכא. מצות ילפת דכתיב בכולהו מצות ומצו ילפי מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי למה לי למיהדר כו': אימא כו'. משום דיוה"כ לאו על הדין ספק חטא גרידא קא אתי לכפר אבל אשם תלוי דעל הדין ספק חטא גרידא קא אתי אימא לך דמכפר לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי לא איצטריך לאייתויי חטאת: אמר קרא או הודע אליו מכל מקום מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי [שאם מת וכו'] כלומר שאם מת לאחר שהביא אשם תלוי קודם שהודע לו מת בלא עון דכיפר עליו אשם תלוי: מתקיף לה רבא. בלא אשם תלוי מיתה ממרקת עון אלא אפילו מחיים מכפר עליו להכי להגן עליו מן היסורין שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועד שיודע לו שיביא חטאתו [ג]האשה שיש עליה חטאת העוף ספק כגון ספק אם נפל הפילה או רוח הפילה ועבר עליו יוה"כ כו' מפני שהחטאת שמביאה מכשרתה ליכל בזבחים ולא משום חטא קא מתיא: אם משנמלקה. מספק אח"כ נודע לה שודאי נפל הפילה הרי זו תקבר הואיל ונמלקה כשעדיין ספק לה דספק חטאת אינה נאכלת משום דאית בה תרי איסורין דספק חולין בעזרה הוא וספק נבלה היא משום הכי תקבר: אמר רב וכיפרה. כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה אי הכי כיון דכיפרה בו אמאי תקבר תאכל לכהנים לא משום הכי לא תאכל לפי שאינה משתמרת שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה היסיח דעתו ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת. אימת קאמר דלא נשתמרה אי מעיקרא משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא חיה הוות ומחיים לית בה פסלות ואי לבסוף מאחר שמלקה הא מנטר לה כהן דכהנים זריזין הן ואמאי אינה נאכלת. דמתניתין בנודע לה שלא ילדה דהוי חולין משום נבלה וחולין הויא ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר מדרבנן וכי איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר האשה שהביאה כו': שממין שמביאין [illegible] לה שילדה: אמר רב אפילו הכי מזה דמה ומצה דמה. לשם ודאי דהיינו עיקר כפרה ומותר באכילה: ר' יוחנן אמר אסורין באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק [illegible]

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ז מהל' פסה"מ הל' יא:

כה ב מיי' פ"ד שם הל' כה:

כו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל' ו:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

מוסף רש"י

האשה שהביאה חטאת העוף בספק. ספק ילדה מין פטור או מין חיוב, מביאה קינה, העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה, אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת (לעיל כב:). **תעשה ודאי.** ויאכל לכהנים (שם).

שיטה מקובצת

א] בנשיא העשוי להשתנות וקשה לי כי היכי דנשיא עשוי להשתנות אם יעבור מנשיאותו כן יחיד עשוי להשתנות אם מינוהו נשיא ויש לומר דפריך מיחיד ממזר ומכל הפסולין שאין מעמידין מלך אלא מהמשיאין לכהונה. תוס' הרא"ש ז"ל: ב] מתידע ליה לבתר: ג] רב וכיפרה: ד] לבסוף הא קמנטר לה כהן: ה] שממין שמביאה על אות ה' נמחק: ו] מתיבת אם כו' עד תיבת אמר רב ל"ש ונ"ב ס"א איבעיא להו משנמלקה מאי אמר: ז] וכפרה ומותרת באכילה: ח] דרב ותניא כותיה דרבי יוחנן תניא כותיה דרב חטאת: ט] הספק אם עד שלא נמלקה נודע שילדה תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם: י] נודע לה שילדה: יא] עי' בחדושין: יב] שילדה מזה ומצה דמה וכיפרה ואסורה באכילה מיצה דמה ואח"כ נודע שילדה אסורה: יג] המפריש שתי סלעים לקנות מהם אשם שפחה חרופה שהיה חייב ודינה בשתי סלעים ולקח בה שני אילים לאשם ומוקי לה בגמ' דאוזיל רועה גביה אם היה אחד מהם כו' וא"ת אמאי לא מעל כו' תוס' כת"י: יד] והשני ירעה עד שיסתאב. וק"ק למה לא מעל כיון דלא היה לו לקנות רק אשם אחד כמו שאר בבי דמתניתין דאמר מעל ושמא אתיא כר' יהודה דאמר בפרק הנהנה (מעילה דף יט ע"א) המשנה מקודש לקודש לא מעל א"נ דלקח בהן ר"ל מזיד דסבור לעשות בתרי ודוקא רישא אבל אינך בבי דמתניתין דלקח שני אילים לחולין לא הוי במזיד [דלא יקח] מעות הקדש לקנות בהמת חולין רק בשוגג ולכך מעל. מהר"י ז"ל: טו] לקח בה שני אילים לחולין. פי' להיות חולין דסבור מעות חולין הן ונמצא שהיו מעות הקדש ושמעל בקודש בשתי סלעים. תוס' בכת"י: טז] עי' בחדושין: יז] אחד לאשם לקח בה ב' אילים אחד לאשם כו' ונמצא שמעל בסלע אחד שהוציאו לחולין אם היה כו' אין לאשמו זה כמו אשמו דרישא דהכא ר"ל לאשם שפחה חרופה שהוא מחוייב בו ושני למעילתו דהיינו לאשם מעילות שהוציא מעות קודש לחולין דאין לפרש כמו ברישא שהרי ברישא שניהם היו חולין ובידו לעשות מהן [איזה] שירצה אשם חובתו ואיזה שירצה אשם מעילתו והרי טוב לו שיביא החומש עם הקרן שגזל ויעשה מן היפה עשרה זוז אשם שפחה חרופה שהיה חייב בו מתחלה דהיינו קרן והחומש ומן היפה שתי סלעים אשם מעילות אבל הכא בסיפא שלקח אחד מהם לאשם שפחה חרופה שהיה חייב בו לא סגי דלא יעשהו אשם שפחה חרופה והשני לאשם מעילה ואפילו יפה עשרה זוז ולא יפטור מן החומש ולהכי קתני ויביא עמה סלע וחומשה דהיינו קרן שגזל והחומש והכי מיפרשא בגמ'. תוס' כת"י: יח] מהקדש דשני בשני סלעים דאפרשינון לאשם: יט] הדעת דשמא נטמאת: כ] תורה. וקשה דהא במס' נזיר פ' מי שאמר הריני נזיר דבחטאת העוף איכא תרי איסורי איסור נבלה ומשום חולין שנשחטו בעזרה וצריך לומר דהכא כתב דבדין הוא מותרת בהנאה היינו למ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. גליון מהר"י ז"ל [א"א המעתיק עיין בס' ערוך לנר בדף ז ע"ב ברש"י בא"ד שעמד בזה]: כא] ואסורה אפילו בהנאה: כב] מעילות ולכן אם: כג] גזילו. גליון וה"נ תניא פ"ב דמעילה הנהנה מדמי חטאות ואשמות עד שלא קרב אשמו יוסיף ויביא אשם: כד] לחולין והשתא מעל: כה] יקרב לאשמו הראשון שהרי לאשמו נלקח ממעות שהופרשו אות ו' נמחק: כו] הילכך חומש כי אות ו' נמחק: כז] דמי לכך אמר ת"ש מסיפא ואע"ג דאידי ואידי אשם נינהו אפ"ה יביא החומש בהדי גזילו וא"כ אמאי קתני ברישא דבהדי איל מייתי לה: כח] מאי למעילתו דרישא אות ה' נמחק: כט] שהפרישו לאשמו ולקח אות ו' נמחק: ל] והיינו למעילתו דקתני תיבת לאשמו נמחק:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כב: ע"ש], ב) [נ"ל איל אשם הגהות ונוסחאות בסוף המסכת דף לה.], ג) [ויקרא ד], ד) ד"ז שייך למתני' לעיל כה., ה) [ויקרא ה], ו) עי' בבה"ז, ז) נ"א למעילתו,

הגהות הב"ח

(א) גמרא וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן האשה שהביאה וכו' תעשנה ודאי שממין שהיא מביאה על לא הודע: (ב) שם אלא מאי מעילתו דאיתהני מהקדש מב' סלעים כצ"ל ותיבת וישנו נמחק: (ג) רש"י ד"ה למימרא וכו' שוה יותר על ב': (ד) ד"ה אלמא חומש כו' ומקשי ממתניתין. נ"ב כלומר דהוה ליהודה ועוד לקרא: (ה) ד"ה אימא סיפא וכו' קרן וחומש וא"כ דרישא קרי כצ"ל והד"א:

א) נראה דצ"ל מה ליחיד וציבור דקיל דהא לית בהו קולא וכו'. ב) עד כאן שייך לעמוד הקודם. ג) שייך למתניתין